

Első osztályú pályamunkák

FTC-MTK

2:1 (2:0)

1911. február 12., Üllői út, 10 000 néző. Jv.: Havas

FTC: Fritz – Rumbold, Manglitz – Weinber II, Bródy, Payer – Szeitler, Weisz F., Koródy, Schlosser, Borbás

MTK: Domonkos – Révész, Nagy – Bíró, Kürschner, Kertész III Adolf – Sebestyén, Kertész II Vilmos, Kertész I Gyula, Farkas, Szántó

Gól: Schlosser (29., 31., a másodikat 11-esből), Farkas (58.)

Az 1911–1912. évi bajnokság

1. FTC	18	14	2	2	74:17	30
2. MTK	18	9	4	5	38:22	22
3. BAK	18	8	4	6	36:36	20
4. MAC	18	8	3	7	37:39	19
5. TTC	18	7	3	8	24:43	17
6. Törekvés	18	7	2	9	25:25	16
7. Nemzeti SC	18	7	2	9	26:39	16
8. BTC	18	6	3	9	29:30	15
9. „33” FC	18	5	3	10	16:34	13
10. III. Ker. TVE	18	5	2	11	25:54	12

Talán nem is gondolnánk, milyen fontos lehetett bő száz évvel ezelőtt a pályakérdés Budapesten. Akadt a nemzetközi mérkőzések lejátszására is alkalmas, a legjobb bécsi pályákkal is vetekedő színhely, az elsősorban a BTC érdekkörébe tartozó, Millenáris, amely 1911-ig egy kivételével az összes hazai válogatott mérkőzésünknek is otthont adott. Ott rendezték a legtöbb rangadót is; hozzátehetjük, rang volt a „versenypályán” játszani, ahol, ha akadt is néhány fura szurkolói megnyilvánulás, a nézők mindig sokkal pallérozottabban viselkedtek, mint máshol. (Talán a margitszigeti MAC-pályát leszámítva. Ott már eleve szelektálta a közönséget, hogy 1919-ig fizetni kellett a szigetre való belépésért is.) A magyar sportsajtó akkoriban egyszerre volt kegyetlen és őszinte, vitriolos és tényszerű. Nyelvezetének része lett a tízes évek elejére a „kültelki pálya” szóösszetétel, amely nem is annyira földrajzi fogalomként, mintsem a közönség minősítéseként volt értelmezhető.

1910 őszén a margitszigeti MAC-pályán, valamint a Millenárison kívül élvonalbeli mérkőzést rendeztek Lágymányoson, a Vörösvári úton, az Amerikai úton, a Hölgy utcában és a Soroksári úton is, nem szólva az akkor a főváros közigazgatási határán kívül eső, az Újpesti (sic!) TE által birtokolt népszigeti pályáról. Ott voltak csak akkoriban érdekes viszonyok: a tulajdonos betemettette az egyik kutat, mivel félt, hogy a kolerajárvány idején a Dunából nyert vizet ivó, vagy azzal mosakodó játékosok megfertőződhetnek. Egyébként ősszel is avattak egy pályát a Tattersal területén, a Kerepesi úton. A Nemzeti SC azonban nem sokáig örülhetett a saját otthonnak, miután a főváros hamarosan elvette a pályát, illetve a területet.

A kor legjobb csapatai közül a bajnoki címeket és alkalmi kupasorozatokat sorozatban nyerő FTC-nek volt az eredményességhez legkevésbé méltó pályája. A zöld-fehérek az első bajnoki szezon kiírása, tehát 1901 óta a Külső-Soroksári úton lévő pályán játszottak.

**Az egyik első nagy Fradi.
Balról: Borbás, Fritz, Weinber,
Weisz, Rumbold, Koródy, Schlosser,
Bródy, Ungár, Payer és Manglitz.**

Ma már könnyű megállapítani: méltatlan körülmények között. Akadt olyan szezon, amely előtt külön csatát kellett vívni azért, hogy alkalmasnak minősítsék a pálya a bajnoki meccsre, s szinte folyamatosan gondot okozott, hogy a csapat a futballtudásra alapozott, a széleket is jól kihasználó, korszerűnek mondható játékára éppen a szabványméretet alig elérő „hazai pálya” volt a legkevésbé ideális. Ugyancsak fontos érv volt az egyre hangosabban és határozottabban egy új pálya építése mellett

Springer Ferenc, az első Fradi-elnök

kiállók számára a befogadóképesség: a Külső-Soroksári úton lévő pályára sokkal kevesebben fértek be, mint ahányan kíváncsiak voltak az MTK elleni rangadóra, vagy akár egy nemzetközi mérkőzésre.

Még az MTK volt a bajnoki címvédő (1908), amikor a franzstadtiak először területet kértek pályaépítésre a fővárostól. Már közel álltak a megállapodáshoz, amikor a hadsereg elhappolta előlük az Üllői úti I. Ferencz József Honvéd Huszárlaktanya melletti térséget. Alkalmassint Budapest mérnöki hivatala sem érthetett mindenben egyet a döntéssel, mert hamarosan új területet javasolt: ez volt az Üllői út és a Hungária körút találkozásánál lévő, a Zita Kórház és a (az út másik oldalán lévő) József főherceg Magyar Királyi honvéd lovassági laktanya között lévő telek. 1909 júniusában megkapta a Ferencvárosi Torna Club az összes engedélyt, hamarosan el is kezdték építeni a pályát. A következő nyárra megalakult a Ferencvárosi Versenypálya Rt. – egyébként hasonlóan a Millenárishez, hiszen ott is egy részvénytársaság volt a tulajdonos. (Tegyük azért hozzá: az új társaságnak ugyanaz a két ember volt a vezetője, aki magának az egyesületnek is: dr. Springer Ferenc az FTC alapító elnöke és Horváth Ferenc, a Fradi „klubkapitánya”, az MLSZ első főtitkára.)

A munkák, hála az alapos előkészítésnek, nagyon gyorsan haladtak. A Fradi futballvezérei, a már említett Springer dr. és Horváth mellett Malaky Mihály (a labdarúgó-szakosztály későbbi elnöke) és a tervező Mattyók Aladár (1920-tól az FTC ügyvezető elnöke) érthető módon a kor legjobbjaik számító angliai pályákat tanulmányozta, azokat alapul véve készültek el a 7200 négyzetméteres telken a 200 000 koronás beruházás tervei.

Ahogy minden nagy stadionnak valójában nem a hivatalos megnyitó az első mérkőzése, úgy a Fradi új pályáján is játszottak már egy edzőmérkőzést a hivatalos átadó előtt. 1911. február 5-én az akkor a második osztályban szereplő URAK (Ujpest-Rákospalotai Athletikai Klub) meccselt az FTC játékosaival, s kapott ki 2:0-ra.

Így festett az Üllői úti pálya, már a lelátók és a klubház felhúzása után

Az igazi premiért, természetesen, az MTK elleni bajnoki mérkőzés jelentette február 12-én. A Sporthírlap, a kor legfontosabb sportlapja egyoldalas beszámolót közölt a jeles alkalomról, ez akkoriban ritkaságnak számított. A szerkesztők hangsúlyozták a pálya megszületésének átadásának az előnyeit, de felsorolták azokat a – ma már meglehetősen komikusnak ható – hátrányokat, amelyeket a nézők megfogalmaztak.

Ilyen volt, hogy messzebbre vannak a játékosok a tribüntől, mint más pályákon, ezért kisebbnek látszanak, hogy túl széles a játéktér, meg hosszú is – de ez utóbbit az újságírók megcáfolták azzal, hogy a játéktér nem hosszabb, mint a Millenárison. Így aztán nem kellett attól tartani, hogy „a játékosok egy-egy lefutásnál kifulladásra kerüljenek”.

Az átadással azért is siettek, mert a tavaszi első fordulóra esett a két csapat első 1911-es mérkőzése. A fagyos, hűvös idő ellenére tízezren sétáltak vagy éppen villamosoztak ki az Üllői útra. A hidegben is percek alatt felizzottak a kedélyek, miután Schlosser Imre, a kor vitathatatlanul és kiemelkedően első számú játékosa gólt lőtt. Havas Lajos bíró azonban nem adta meg, jelezve, hogy Slózi meglökte Domonkos Lászlót, az MTK kapusát. (Ezt akkoriban nem tiltották a maihoz hasonló szigorral a szabályok, akár meg is lehetett volna adni a gólt.) Ám a végén nem sokat számított a tévedés, a zöld-fehérek 2:1-re megnyerték a meccset. Schlosser elemében volt, a 29. percben, miután Bíró Gyulával ütközve ismét elé került a labda, erős lövéssel vette be a vendégek hálóját, majd a 31. percben Révész Béla kezezése miatt büntetőt lőhetett, amelyet szokásához híven nem hibázott el. A félidőben már kifejezetten ünnepi volt a hangulat, csak éppen az MTK nem akarta tudomásul venni, hogy a mérkőzést már megnyerte az FTC.

A második játékrész elején Farkas István (26 bajnokin 21 gólt szerzett!) szépített, majd később nagyszerű labdával szolgálta ki a színészdinasztiából származó Sebestyén Bélát. A jobbszélső teátrális mozdulattal kapura fejelte a labdát, amelyet – Havas bíró szerint – Weinber János, a zöld-fehérek fedezete a gólvonal mögül stukkolt ki. A spori gólt ítélte, de aztán a fradisták tiltakozására megkérdte a gólbírót (akkor még öt játévezető dirigálta a meccset, nincs új a nap alatt), aki nekik adott igazat. Havas erre visszavonta az ítéletét, maradt a 2:1, s így az FTC győzelemmel ünnepelhette a pályaaavatót.

A kissé mérges kék-fehérek fogadkoztak, azt mondták, ha nekik is lesz saját pályájuk, ők nyernek majd. Nem is gondolták, milyen közel járnak az igazsághoz: egy héttel a Fradi-pálya avatása után az MTK is megkapta a lehetőséget, egy a Hungária körút és a Temető dűlő mentén lévő, hét hold nagyságú földet engedett át a főváros az egyesületnek, 20 évre. Brüll Alfréd elnök – kiindulva az FTC pályájának költségeiből – 200 000 koronás beruházást tervezett. (Mután évtizedek óta a kék-fehérek stadionjához kapcsolódik a Hungária körút

Fritz Alajos

Rumbold Gyula

Schlosser Imre

Szeitler Károly

Weinber János

Weisz Ferenc

Brüll Alfréd kivezeti a csapatokat az MTK-pálya megnyitóján

elnevezés, érdekes, hogy 1911 februárjában a Sportújság a mérkőzés-helyszínek között az FTC pályáját jelölte Hungária körútinak.)

Visszatérve a fogadkozókra: igazuk lett. Bő egy évvel később, 1912. március 31-én avatták fel az MTK új pályáját, természetesen az FTC elleni rangadóval. Azt meg a kék-fehérek nyerték meg, egyik első minőségi külföldi játékosuk, Joe Lane (bu-

dapesti becenevén Jóska...) góljával. A tradíció aztán jó tíz évvel később, az UTE Megyeri úti pályájának átadásakor is folytatódott (az új gazda megnyerte a pályaatatót), de a Fradi elleni sikerrel nem sokra ment az MTK. Ez a zöld-fehérek nagy korszaka volt, amelyben 1909 tavasza és 1913 nyara között sorozatban öt bajnoki címet nyertek.

Fodor Henrik, az MTK háznagya (futballvezére), a magyar labdarúgás profivá válásának első számú élharcosa évekkel később esküdött rá, hogy bár nagyon tehetséges játékosai voltak a kék-fehéreknek, soha nem tudták volna átvenni az FTC vezető szerepét, ha Brüll Alfréd, a milliomos klubelnök nagylelkűségéből nem épül meg a saját pályájuk. A két egyesület még inkább kiemelkedett a mezőnyből, vetélkedésük alapvetően meghatározta az amatorkorszakból hátralévő bő másfél évtizedet, s tulajdonképpen a kék-fehérek profi alakulatának, a Hungáriának az 1940. nyári önfeloszlatásáig a profikorszakot is. (Noha a harmincas évek elejétől a kétlovas verseny háromlovassá bővült az Újpest megerősödésével. Nyomatékosítva a fenti gondolatot: e három csapatnak volt a II. világháború előtt valóban európai szintű stadionja Budapesten.)

Miért volt ennyire fontos a pályátulajdonlás? Egyrészt azért, mert ezáltal a két klub csak megerősítette a gazdasági hatalmát. Ehhez hozzájárult az MLSZ-en belüli hatalom megragadása is, a válogatott mérkőzéseket ugyanis természetesen a szövetség rendezte. Az év üzletét mindig a soros hazai reprezentatív találkozó jelentette (kettő-háromnál nem volt belőle több egy idényben akkoriban), amelyet a busás haszonra számítva mindkét egyesület, illetve részvénytársaság szívesen megrendezett volna. Az MLSZ meg általában amellet döntött, amelyiknek nagyobb volt éppen a befolyása. A két egyesület 1913-ban ugyan megállapodott abban, hogy a jövőben felváltva ad otthont a hazai válogatott mérkőzéseknek, de ennek a harc élesedésével, illetve az I. világháború alatt tomboló nyílt futballháború idején már semmiféle jelentősége sem volt.

Az MTK és az FTC nem mellékesen érdekkörébe vonhatta a kisebb csapatokat, amelyeknek létszükséglet volt a két nagy közül valamelyiknek a táborába állni. Az amatőr futball korszakában is a pénz dominált, s ennek különösen akkor lett jelentősége, amikor a különböző adók és szigorítások kivetésével és életbe léptetésével olyan helyzet teremtődött, amelyben csak a két nagy tudott gazdaságosan működni. Noha a klasszikus amatőrizmus bástyáinak számítót klubok, a BTC és a MAC eleinte éles ellentétben álltak a „nyílt profizmus jeleit mutató” két naggyal, később kénytelenek voltak behódolni.

A két dudás nagyon nehezen fért meg egy csárdában, a tízes évek legnagyobb futballbotránnya, a Schlosser Imre az FTC-ből az MTK-ba átlépését követő hadviselés sem lett volna ennyire éles, ha még a valóban klasszikus amatorkorszakot éljük. Jó tíz évvel korábban mennyivel csendesebben és békésebben zajlott a kor néhány akkori eminensének, Borbás Gáspárnak (FTC-MAC-FTC), Gabrovitz Emilnek (FTC-Postások), de akár Ray Ferencnek (BTC-MUE) vagy Koltai Józsefnek (FTC-Postások) a klubváltása! A sportsikerek elvesztése mellett a gazdasági érdekeinek csorbulásától is tartó FTC azonban előbb el akarta lehetetleníteni az MTK-t, majd olyan helyzetbe került, amely alapján az MLSZ a szabályai alapján – Schlosser elszipkázása miatt a zöld-fehérek nem álltak ki az MTK ellen – okkal zárta ki 1918 tavaszán a bajnokságból. (Igaz, néhány héttel később visszafogadta.) Utána a két nagy, miután immár érdekei azt diktálták, egymás keblére borult, s az összes többi klubban látta meg az ellenséget. Több mint kétszáz klub azonban kevesebb volt kettőnél, semmit sem tudtak tenni az FTC és az MTK ellen. Amikor megpróbálták, azok azzal fenyegetőztek, hogy nem engedik be a renitens klubokat

**Egyedülálló klasszis:
Schlosser Imre**

**Malaky Mihály,
az FTC futballvezére**

a stadionjukba, így azok elesnek a nagyobb bevételektől. (1911-től az FTC, 1912-től az MTK pályája bérbeadásával is növelte bevételeit.) Ugyanakkor megérte az üzlet a kisebb kluboknak is, hiszen a jobb, kulturáltabb körülményeket biztosító pályára, főleg, ha valamelyik nagy előmérkőzéseként rendezhették meg a találkozót, a nagyobb bevétel biztos reményében írhatták ki a maguk meccsét. Cserébe a két nagy diktált. Úgy, ahogyan azt Langfelder Ferenc, az UTE intézője megfogalmazta: „Az MTK-FTC csapat egy kocsmában összeül, onnan diktál és terrort használ.”

A népszerű Patyi addig idézgette ezt a mondatot, ameddig az UTE olyan erős nem lett, hogy bevették a „buliba” harmadiknak. De ez már a profizmus korszakának története.